НАДГРОБНИ ПЛОЧИ ОТ ЦЪРКВАТА „УСПЕНИЕ БОГОРОДИЧНО“ В ГР. ПАЗАРДЖИК

Янчо Станчев

В пода пред иконостаса на катедралния храм „Успение Богородично“ в гр. Пазарджик са вградени успоредно на две нива около 17 мраморни надгробни плочи. Някои са от XIX век, но е възможно да има и от XVIII-ти. За съжаление почти всички надписи и орнаменти по тях са изтъркани от подметките на миряните, посетили църквата през столетията. Върху някои от плочите се забелязват надписи на гръцки, а върху друга е запазена част от кирилски надпис. Някога църквата е била заобиколена от всички страни с голямо гробище.

Надгробна плоча от 1834 г. Поне 50 см от долната и част липсват. Забелязват се отчупвания и в цялата и дясната част. Надписа е кирилски и е изсечен в три отделни полета, а над него има две вдълбани розети. Под надписа има три арки, като под страничните има два кипариса, а под централната има съд с цветя. Надписа и орнаментите са релефни. Снимка на същата надгробна плоча е публикувал Александър Арнаудов, с пояснението, че плочата е на епископ Дионисий Агатоникийски, но не посочва кой му е дал тази информация или в коя научна публикация се споменава това. Той цитира Ст. Захариев, който пише следното: *“...после и да следваха различни убийства в градът и по селата от турците преосвещеният Дионисий живееше спокойно и следваше да наставлява християните и да ги поучава като даваше помощ на бедните, щото подир представлението и смъртта му всичките граждани жалеха и тъжеха за него като за свой общ отец. Той се упокои в 1827 год. и за погребението му гражданите призоваха пловдивския митрополит Никифор, та подир три дена съхраниха великолепно тялото му в параклисът свети Архангел. Вечна ти памет, блажений Дионисие”*.[1] Арнаудов дава още важни сведения за епископ Дионисий, които са съхранени в гр. Панагюрище, като част от записки за различни събития и лица, публикувани от П. Черновежд (Петър Карапетров): *„В лето Христово 1827 се помина свети деспотия Дионисия та отидохме на погребение у Татар Пазарджик, че той ни е осветил черковата и тогава казва слово, който повни това слово бе много убаво и никой духовник не е казвал такова слово да се знае това от Петар Пондовичь”*.[2] Арнаудов цитира и Константин Христович, уредник на музея в гр. Пазарджик, който в своя статия съобщава за още едно свидетелство за смъртта на епископ Дионисий: *„Прелиствайки случайно една малка църковна молитвена книжка - бележник, самонаписан от неизвестен мирянин от 1823 год., в която намираме написано на църковнославянски, гръцки, турски, освен разни молитви, поучения, съновидения, предсказания и др. и следната бележка, която несъмнено се отнася за датата на смъртта на преосвещений пръв и последен епископ български от нашия гр. Пазарджик Дионисий Агатоникийски, а именно: “да се знае кога умре Господин Пазарьчиския Владика на 1828 лето на юлиа 21 дена у събота на 9 сахата та го закопаха у понеделник сабален”*. Според Арнаудов отбелязаната 1828 година вероятно *„се дължи на погрешно записване, прочитане или отпечатване. Защото не е възможно съобщената от Ст. Захариев и П. Черновежд година 1827 за смъртта на епископ Дионисий да е грешна. За съжаление, цитираният от К. Христович “бележник” днес е в неизвестност, за да се направи справка“*.[3] Според мен тази мраморна плоча е твърде скромна за да е покривала гроба на епископ Дионисий Агатоникийски.

Тази надгробна плоча не е на епископ Дионисий (Димитър), който умира *„на юлиа 21 дена у събота на 9 сахата“* [4] през 1827 г. и е погребан в параклиса „Св. Архангел“ на самата църква. Според мен изписаната върху плочата година е 18?4, а не 1827.

[1] Александър Арнаудов *Катедралната църква Успение Богородично в град Пазарджик*, Пазарджик, 2009

[2] Пак там

[3] Пак там

[4] Пак там

Александър Арнаудов пише, че *,,през лятото на 1858 г. Пазарджик и Пловдив пострадали от голямо наводнение, наречено “Голямата вода”. За това наводнение в един Требник, отпечатан в Москва през 1850 г., притежание на църквата “Св. Арахангел Михаил” в Пазарджик, с библиотечен №17, на лист 9 в горното му поле с черно мастило е написано “куга дохожда голямата вода та занесе Пазара и Филибе 1858: септември”. В текста с “Пазара” е означен град Пазарджик, а с “Филибе” - град Пловдив. За същото наводнение се съобщава следното в една дописка от Пазарджик в Цариградски вестник, бр. 399 от 4 октомври 1858 г.: “Завчера дойде водата на 31 авг. Марица и Тополница та занесоха от Пазарджик 10 махали сиреч половината”. Това наводнение причинило щети и на църквата “Св. Богородица” в града...“. Тя е била залята и изпълнена с вода, бива запълнена отчасти с пръст и подът й се повдига с около 30 см. И след това, към 1862 г. подът й бива постлан с днешните каменни плочи”*. Според Арнаудов *,,настилката на пода на църквата с днешните мраморни плочи е била завършена през 1863 г.“* [5]

[☨]

ПОМЕNИ ГОСПОДИ РαБ[Ъ Б] [6]

ОЖИ ПαВΛИ ПОКЛѠ[NИК]

[ΛЕТО] 18?4 ИѸNНѦ 6

[☨]

ПОМЕНИ ГОСПОДИ РАБ [Б] [7]

ОЖИ ПАВΛИ ПОКЛО[НИК]

[ΛЕТО] 18?4 ЮНИ 6

---

[5] Пак там

[6] Оригинален текст

[7] Нормализиран текст

Надгробна плоча с отчупвания в долната и дясната и част. Под надписа има голяма арка поддържана от две колони, а до тях вероятно отново два кипариса, съд с цветя, плодове и др. Над надписа е имало флорална украса и две вдълбани розети. Надписа е изсечен на гръцки в четири или пет отделни полета. Всичко останало, което можеше да ни разкрие повече информация за погребаната е заличено завинаги. Надписа и орнаментите са релефни.

[☦]

[ΕΝΘΑΔΕ ΚΗΤΕ Η Δ]ȣΛΗ

[Tȣ ΘΕȣ ……………..Z…]

[………………..NTZ...]

[..……… ΕΤΟϹ] 1???

[☦]

[ΕΝΘΑΔΕ ΚΗΤΕ Η Δ]ΟΥΛΙ

[ΤΟΥ ΘΕΟΥ ……………..Z...]

[….………………..NTZ…..]

[…..……… ΕΤΟΣ] 1???

Надгробна плоча с множество отчупвания. Под надписа е имало арки, поддържани от две колони и кипариси до тях. Над надписа е имало флорална украса и две вдълбани розети. Надписа е на гръцки и е изписан в шест отделни полета. Най-вероятно погребаният се е казвал Атанас. Надписа и орнаментите са релефни.

[☨]

ΕΝ[ΘΑΔΕ ΚΙΤΕ Ο]

Δȣ[ΛΟC Τȣ ΘΕȣ]

ΘΑ[ΝΑCΗ ……..]

ΤΖ[………..]

Ε[ΤΟC ???? ..]

Π[………..]

[☨]

ΕΝ[ΘΑΔΕ ΚΙΤΕ Ο]

ΔΟΥ[ΛΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ]

ΘΑ[ΝΑΣΗ ………..]

ΤΖ[………..]

Ε[ΤΟΣ ???? ..]

Π[………..]

Надгробна плоча със затрит надпис и орнаменти. Надписът е бил разположен в квадрат и според мен е бил изписан на гръцки в пет или шест отделни полета. Странично над и под него е имало украса от флорални мотиви. В долната и част плочата е отчупена, но се е запазил един от двата съда с цветя.

03/05/2024 17:43

Надгробна плоча със затрит надпис и орнаменти. Части от нея са били отчупени и днес се забелязват само две арки под надписа, вълнообразна украса на десния лицев ръб и вдълбана розета в десния горен ъгъл. Надписа е бил изписан на гръцки в пет или шест отделни полета. Типично по български някой е издраскал една буква А над едната арка.

03/05/2024 17:43

Надгробна плоча със затрит надпис и орнаменти. Запазена е само част от релефната украса в горния и край - съд с плодове.

Останалите надгробни плочи са затрити толкова много, че се разпознават само по вдълбаните розети в горния им край и по листовидните флорални мотиви под тях. На мястото на липсващите им части в пода е добавен нов мрамор.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА

Александър Арнаудов *Катедралната църква Успение Богородично в град Пазарджик*, Пазарджик, 2009

Yancho Stanchev | e-mail: yanchostanchev73@gmail.com